

Warszawa, 23.04.2025 r.

plk dr hab. inż. Artur Michalak
Akademia Sztuki Wojennej

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej nt. „KONTAMINACJA ŚLADÓW KRYMINALISTYCZNYCH
PODCZAS CZYNNOŚCI SŁUŻB RATUNKOWYCH NA MIEJSCU ZDARZENIA
O CHARAKTERZE PRZESTĘPCZYM”

opracowanej przez mgr. Dawida Lisa
pod kierownictwem naukowym dr. hab. Krystiana Frącika

1. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 362 strony. Składa się ze streszczenia, wstępu, czterech rozdziałów merytorycznych, zakończenia, bibliografii, poszczególnych spisów i załączników. Układ zawartych w opracowaniu treści jest logiczny i spójny.

Podjęmowana problematyka, ze względu na przedmiot i podmiot badań wpisuje się w problematykę bezpieczeństwa. Autor na dobrym poziomie prezentuje wiedzę z zakresu działania służb ratunkowych w Polsce, określając ich miejsce i rolę w czasie prowadzenia akcji ratunkowych związanych z wypadkami, czy popełnianymi przestępstwami. Poczucie bezpieczeństwa, bezpośrednio powiązane jest z poczuciem zagrożenia, a ono samo wynika między innymi ze skali popełnianych przestępstw w społeczeństwie. Wykrycie sprawców przestępstw jest niewątpliwie „zadaniem państwa”, realizowanym poprzez „swoje” wyspecjalizowane służby, które działając w miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, wykonują zadania zmierzające do określenia w jaki sposób i przez kogo dane przestępstwo zostało popełnione. Prowadzone to jest przez zbieranie wszelkiego rodzaju śladów zdarzenia, które dają możliwość identyfikacji sprawcy, ale także stanowią będą materiał procesowy. Większość akcji w miejscu zdarzenia ma charakter dynamiczny. Działają tam

różne służby (jak rozpatrywane przez autora: policja, straż pożarna, czy też ratownictwo medyczne), świadkowie oraz osoby postronne, które poprzez niestosowane działania, a często (jak przytacza autor) brak wiedzy niszczą „ślady” na miejscu zdarzenia. Dążenie – zaprezentowane w rozprawie doktorskiej – do identyfikacji powodów powstawania kontaminacji w działaniu służb ratunkowych oraz przedstawienie propozycji ich wyeliminowania (zminimalizowania) wpisuje się w obszar nauki o bezpieczeństwie.

Zawarte w rozprawie treści potwierdzają ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w obrębie nauki o bezpieczeństwie, poruszana problematyka jest aktualna i istotna z punktu rozwoju teorii dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

2. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora.

Metodologiczne aspekty rozprawy doktorskiej ujęte zostały w wyodrębnionym rozdziale zatytułowanym „Podstawy metodologiczne badań” (26 stron). Rozdział został poprawnie zaprojektowany. Składa się z sześciu podrozdziałów, w których autor w sposób satysfakcjonujący uzasadnił wybór tematu, zaprezentował przedmiot badań i cele badawcze, główny problem i szczegółowe problemy badawcze oraz główną hipotezę roboczą i hipotezy szczegółowe. Przedstawił tam także wykorzystane metody i techniki badawcze wraz z organizacją badań i charakterystyką próby badawczej oraz ograniczenia prowadzonych badań.

Doktorant precyzyjnie zidentyfikował obszar badań, jak i ramy ich prowadzenia. Cele badań sformułowano jednoznacznie, nie budząc wątpliwości. Podkreślić należy cel użyteczny, który eksponuje praktyczne wykorzystanie wyników badań w nauce o bezpieczeństwie. Główny problem badawczy i problemy szczegółowe korespondują z przyjętym układem rozprawy doktorskiej, prawidłowo ukierunkowując proces badawczy. Treściom problemów badawczych odpowiadają przyjęte hipotezy (robocza i szczegółowe). Przyjęty układ prowadzonych badań oraz dobór metod badawczych nie budzi większych zastrzeżeń. Podkreślić należy, że każdy rozdział opracowania (z wyjątkiem „metodologicznego”) rozpoczyna się

odwołaniem do metodologii, przedstawieniem problemu szczegółowego, odpowiadającej mu hipotezy szczegółowej oraz wyartykułowaniem metod badawczych wykorzystywanych do rozwiązania przyjętego problemu. Każdy rozdział kończy się wnioskami oraz odniesieniem autora do rozwiązania problemu szczegółowego i potwierdzenia hipotezy.

Dokładne określenie problematyki badań i zakresu ich prowadzenia spowodowało, że autor mógł się precyzyjnie odnieść do wyników uzyskiwanych z badań (danych), dokonać ich interpretacji oraz wyciągnięcia wniosków. Niemniej jednak, w niektórych częściach rozprawy (zwłaszcza rozdział 2) daje się odnieść wrażenie przytaczania treści w pewnym sensie zbytecznych z punktu widzenia poruszanej problematyki. Rozdział ten jest wynikiem badań prowadzonych do rozwiązania problemu szczegółowego (2) zawartego w pytaniu „Jakie czynniki mają wpływ na kontaminację śladów kryminalistycznych?”. Opowiada mu tytuł rozdziału (2) „Determinanty kontaminacji wybranych śladów kryminalistycznych”. Powyższe powiązane są z treścią hipotezy szczegółowej nr 2, gdzie wymienione są trzy zasadnicze „czynniki”: „działanie osób [...]”, „zastosowanie niewłaściwych narzędzi [...]”, „nieoczekiwane zdarzenia [...]”, „czynności służb [...]”. Bezpośrednio treści hipotezy odpowiada podrozdział 2.4 „Kontaminacja śladów kryminalistycznych”. Pozostałe treści (podrozdziały 2.1-2.3) odzwierciedlenia w hipotezie nie mają, podobnie jak we „wstępie” do rozdziału. Z punktu widzenia potrzeb poznawczych, opracowane treści są istotne, nie mniej jednak powinny mieć swoją korelację z przyjętą metodologią.

Pozytywnie w rozprawie doktorskiej należy ocenić przeprowadzenie badań sondażowych (ankieta, wywiad ekspercki). Treści pytań powiązane są z problematyką badawczą, dobór respondentów uznać należy za prawidłowy. Szczegółowo wyniki badań zaprezentowano w rozdziale 4, podrozdział 4.1 „Analiza wyników badań”, gdzie autor nie ograniczył się do przedstawienia samych wyników, ale podjął się próby ich interpretacji o charakterze „przyczynowo-skutkowym”. Do wyników tych badań autor odwoływał się także w czasie opracowywania treści wcześniejszych rozdziałów/ podrozdziałów. W analizie ankiet należałoby jednak dążyć do utrzymania krytycznego spojrzenia na uzyskiwane odpowiedzi, zwłaszcza w sytuacji – jak przyznaje sam autor – niskiej świadomości badanych z problematyki „kontaminacji śladów

kryminalistycznych". Dotyczy to przykładowo sytuacji, w której 12 % badanych (straż pożarna) stwierdza, że zna na poziomie dobrym i bardzo dobrym wiedzę z zakresu śladów kryminalistycznych, a 43 % na poziomie średnim (str. 125). Są to subiektywne odczucia/ opinie badanych, które w dalszych pytaniach należy poddać weryfikacji. Faktycznie za pytania weryfikujące można uznać te w ankiecie, które dotyczyły konkretnych czynności przy określonych zdarzeniach, ale wówczas należy zinterpretować i porównać odpowiedzi nadając im cech obiektywnych (np. z 12 % osób, które stwierdziły, że posiadają wiedzę [...], tylko ...% potwierdziło posiadanie wiedzy).

Autor w swoich rozważaniach, opierał się na analizie stanu obecnego w zakresie działalności polskich służb ratunkowych. Opierał się na badaniach sondażowych, analizie literatury oraz własnych doświadczeniach zawodowych. Pewien niedosyt poznawczy budzi brak odwołania się do rozwiązań w przedmiotowym zakresie do doświadczeń/ rozwiązań obowiązujących w innych państwach. W opinii recenzenta taka czynność badawcza, znacznie wzbogaciłaby treść wynikową badań własnych autora i stanowił by mogą pewien punkt odniesienia do zaprezentowanych przez siebie rozwiązań.

W czasie publicznej obrony proszę odnieść się do kwestii obowiązujących rozwiązań w zakresie zapobiegania kontaminacji śladów kryminalnych w wybranym kraju (kilka krajów) i dokonać porównania z obowiązującym stanem w Polsce i z rozwiązaniami proponowanymi w konkluzjach rozprawy doktorskiej.

Podsumowując należy stwierdzić, że rozprawę doktorską cechuje pragmatyzm naukowy, treści poszczególnych rozdziałów są ze sobą powiązane w charakterze przyczynowo-skutkowym. Literatura przedmiotu dobrana jest prawidłowo, a przedstawiane ilustracje wzbogacają prezentowane treści. Tym samym doktorant posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

W przedstawionej rozprawie doktorskiej, autor prawidłowo ocenił negatywne aspekty braku rozwiązań proceduralnych w zakresie zabezpieczenia śladów kryminalistycznych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Określił przyczyny tego stanu wiedzy (brak obowiązujących rozwiązań prawnych dla różnych podmiotów służb ratunkowych) i źródła tych niedociągnięć. Po ich zartykułowaniu, zaproponował rozwiązania, które po wprowadzeniu mogą ten negatywny stan zmienić. Rozwiązania te są pragmatyczne, i wynikają zarówno z wyników badań, jak i zawodowej wiedzy i doświadczenia autora. Można w nich określić dwa kierunki poprawy sytuacji (świadomości) w służbach ratunkowych: pierwszy w stosunku do osób pobierających naukę, jako treści programowe zajęć oraz drugi dla osób już pełniących służbę, jako dodatkowe przeszkolenia. Uzupełnione to jest propozycją wprowadzenia jednolitego dokumentu dla służb (kwestionariusza), który stanowić może nie tylko dokument formalny, który należy rzetelnie wypełnić, ale który też będzie stanowił pewien drogowskaz czynności w czasie prowadzenia czynności na miejscu zdarzenia.

Tym samym należy stwierdzić, iż doktorant osiągnął założone przez siebie cele badawcze, w tym cel użyteczny, a sama rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników badań w sferze społecznej

4. Wniosek końcowy.

Rozprawę należy ocenić bardzo dobrze. Dokonano w niej weryfikacji hipotez, rozpracowując stosunkowo trudny problem badawczy. Praca posiada elementy oryginalności. Napisana jest poprawnym językiem, z wykorzystaniem trafnej terminologii. Autor wykazał się umiejętnościami analizowania literatury naukowej, projektowania badań, interpretowania wyników badań i formułowania wniosków.

Powyższe pozwala stwierdzić, że rozprawa doktorska mgr. Dawida Lisa spełnia całkowicie wymogi stawiane przed pracami doktorskimi, wynikającymi z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2024.0.1571). Tym samym rekomenduję jej przyjęcie do dalszego postępowania kwalifikacyjnego i wnoszę o dopuszczenie mgr. Dawida Lisa do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Michał", written in a cursive style.